

Vragen van Geestelijk en Zedelijk Leven

In denzelfden brief, dien ik voor een deel reeds in no. 10 beantwoordde, wordt ook de vraag gedaan, of door wat de Apostel Paulus in 1 Cor. 7:1 en 2 zegt, het huwelijk geestelijk en zedelijk toch niet erg omlaag wordt gehaald.

Wat de Apostel in 1 Cor. 7:1 en 2 over het huwelijk schrijft, is bekend.

We lezen daar: „Aangaande nu de dingen waarvan gij mij geschreven hebt: het is een mensch goed geene vrouw aan te raken; maar om der hoererijen wil zal een iegelijk man zijne eigene vrouw hebben, en een iegelijke vrouw zal haar eigenen man hebben”.

Menigeen schijnt deze verzen op de geestelijke en zedelijke eere van het huwelijk een dubbele schaduw te werpen.

Het eerste, omdat het het huwelijk ontraadt; en het tweede, omdat het de eenige aanbeveling van het huwelijk hierin schijnt te vinden, dat het voorbehoedmiddel tegen de zonde van hoerij kan zijn.

Het is evenwel niet moeilijk in te zien, dat de Apostel noch de eene noch de andere vlek op het huwelijk werpt.

Trouwens, voor wie de Schrift eert als het Woord Gods staat het van te voren vast, dat dit onmogelijk is.

In Genesis 2 doet de Schrift ons het huwelijk kennen als een gedachte en een schepping Gods, en als een ordinantie Gods voor het menschelijk leven. Ook als een gáve van Gods liefde aan zijn menschenkind, zóó groot en van zóó beslissende betekenis, dat zonder haar het leven des menschen „niet goed” zou zijn, en de mensch aan zijn hooge en heerlijke bestemming niet ten volle zou kunnen beantwoorden.

Dit sluit reeds uit, dat er in het huwelijk opzich-zelf iets zou kunnen zijn, dat het minderwaardig, zelfs gevaarlijk zou maken.

Wat God schept is altijd goed.

Wat onze God voor ons menschen verordineert, kan nooit iets bedenkelijks voor ons hebben, allermint in geestelijk of zedelijk opzicht.

En wat de Heere als een Zijner kostelijkste gaven ons schonk, kan nooit een bom zijn die we veilig doen met geen vinger aan te raken.

In-zich-zelf niet, wel te verstaan.

Want wat het in-zich-zelf niet is, dat kan het

door tuschenkomst van iets anders worden. Dat kan het worden door onze eigene schuld. Dat kan het worden door wat wijzelven werden. Dat kan het worden door de zonde.

En dit is inderdaad met duizenderlei dingen die in-zich-zelf goede en kostelijke gaven Gods zijn, het geval. Goud en zilver, spijs en drank, kleeding en allerlei genotmiddel — gaven Gods waarom we bidden en waarvoor we danken — wat al gevaren, wat al verzoeken verlegenwoordigen ze voor ons!

Omdat ze zelve anders werden dan God die Heere ze schiep en gaf?

Neen, maar omdat wij veranderden.

Omdat wij, van menschen Gods, die Gods gaven in Zijn vrees en met dankzegging gebruikten, zelfzuchtige en afgodische zondaars werden, die Gods goed misbruiken tot eigen verderf.

Zoo zou het óók kunnen zijn met het huwelijk. Het zou kunnen zijn, dat het huwelijk als zoodanig, nog wel als een rijke en reine gave Gods te eeren zou zijn, en dat het toch, tengevolge van onze verdorvenheid door de zonde, in geestelijk en zedelijk opzicht zóóveel gevaren voor ons meebrengt, dat we veilig deden met het te vermijden.

Maar — haasten we ons nu aanstonds vast te stellen, dat die stand van zaken dan in geen enkel opzicht de gaafheid van Gods schepping, de wijsheid van Gods ordinantie en de waardij van Gods gave in den echt zou verdonkeren, maar dat al de schaduw en al de schande daarvan dan vallen zouden op ons.

Intusschen, zóó staat het, naar de veronderstelling waarvan het zeggen des Apostels: „het is een mensch goed geene vrouw aan te raken” uitgaat, met de zaak van het huwelijk allermint.

Dat zou wel het geval zijn, kunnen zijn althans, als het woordje „goed” hier ware te verstaan in geestelijken of zedelijken zin.

Doch zóó is het stellig niet door den Apostel bedoeld.

Zoo het niet reeds ondenkbaar ware om de reden die we boven noemden, dan zou toch het tegendeel blijken uit wat vers 25 van ditzelfde hoofdstuk te lezen geeft. Ook daar zegt de Apostel — nu ten opzichte van de vrouw, evenals in vers 1 ten aanzien van den man — het ongetrouwd-blijven „goed” te achten. Doch dan volgt daarop „om den aanstaanden nood”, d.w.z. met het oog op de zware tijden die komende zijn.

„Goed” is hier dus te verstaan in den zin van „profijtelijk”; en dan van „profijtelijk” in natuurlijken zin, met het oog op het natuurlijk, aardch bestaan. En de Apostel denkt daarbij

zien, dat de omstandigheden zeer verschillend zijn bij onderscheiden ongehuwde jonge vrouwen (we komen daarop nog terug) toch is het juist de ervaring van uitzondering te zijn, die het voor de meeste meisjes zoo moeilijk maakt.

Daarbij komt, dat zulk een meisje niets kan doen om verandering te brengen in haar positie. De vrouw moet steeds wachten, altijd maar wachten, tot er iemand komt, die onder het bestel Gods een verandering brengt in haar levensomstandigheden.

En bovendien is het in onze cultuur nu eenmaal zóó, dat het voor een meisje „niet staat” om te spreken van datgene, wat haar grootste verlangen is. Een meisje van achttien jaar, dat zegt, maar liefst later te willen trouwen, wordt beschouwd als een dwaas kind; maar een ongehuwde vrouw van vijfendertig, die zeggen zou, dat ze hoopt, nog eens „gevraagd” te worden, maakt zich onsterfelijk belachelijk.

Dat is stellig niet een zegening onzer cultuur. Het is stellig ook niet „christelijk”. Maar met zulke dingen maken wij ons niet druk. Wat kan het de menschen schelen, of er al honderden jonge vrouwen het leven wordt vergald? Elkander een vlieg af te vangen, of een hatelijkheid tegen elkaar te debiteeren, is voor vele menschen, ook voor vele schrijvers, veel en veel belangrijker, dan de vraag, hoe we van cultuurzonden als de bovengenoemde kunnen worden bevrijd.

Toch zondigt onze cultuur ook hier niet ongestraft. De bitterheid, die haar usance wekt in het hart van méér dan één jonge vrouw, moet ze in de samenleving terug incasseeren, door de wijze waarop soms deze door haar onrechtvaardig bejegende jonge vrouwen op de omgeving reageren.

We kunnen hier op het vraagstuk van het ongehuwd zijn van de vrouw niet verder ingaan. Ten eerste niet, omdat de aard van deze artikelen meebrengt, dat we de kwestie als zoodanig niet uitvoerig behandelen, en ten tweede niet, omdat we eraan twifelen, of het noodig is op de zaak als zoodanig breder in te gaan. (Zelfs zijn we overtuigd, dat spraken we er breder over, meer dan één van degenen, over wie het gaat, bezwaar zou maken tegen hetgeen we zeiden. Zoozeer eischt conventie, dat de ongehuwde vrouw tussehen de dertig en veertig jaar „zich niets van haar ongehuwd zijn aantrekt”, dat ze zelfs eischt, dat zulk een vrouw boos wordt, wanneer iemand zegt, dat deze vrouw niet onverschillig is over haar toestand. — Natuurlijk spreken we nu over het meisje, dat ongehuwd bleef, omdat ze niet anders kón.)

dan aan de zorgen en besommeringen die het huwelijk onvermijdelijk met zich brengt.

Calvijn — die dezelfde verklaring geeft, en die ook hier door de Kantteekenaars van onze Staten-vertaling gevolgd wordt — zegt hierbij: „Laat het ons duidelijk maken door een vergelijking: als iemand zei, dat het goed ware voor een mensch niet te eten, niet te drinken, en niet te slapen — dan zou hij daarmee spijs en drank en slaap niet als slechte dingen afkeuren, maar zou hij enkel dit bedoelen, dat, wijl iemand aan het geestelijke onttrekt wat hij aan deze dingen geeft, wij gelukkiger zouden zijn, als we, vrij van al zulke dingen die afleiden, ons geheel en al zouden kunnen overgeven aan het overdenken van de hemelsche dingen”.

Er ligt in dit woord des Apostels derhalve niets onteerends voor het huwelijk. Wel legt het op óns de oneere van een zwakheid die de verantwoordelijkheid, verbonden aan de heilige en rijke gave van het huwelijk, ons in zorgvolle tijden te zwaar zou kunnen doen worden.

En even weinig als in het eerste, tast de Apostel in het 2e vers de eere van het huwelijk aan.

Men leest dat woord onder ons dikwijls — mis-schien kan ik wel zeggen: doorgaans — en ons oude Formulier voor huwelijksbevestiging is daaraan, vrees ik, niet geheel onschuldig — alsof de Apostel daarmee bedoelde te zeggen, wat reden en doel was van de goddelijke instelling van den echt.

Doch, gelijk Calvijn reeds opmerkte, is het al te dwaas ook maar een oogenblik te denken, dat God voor Adam het huwelijk verordende en een vrouw schiep, om hem, die geen zondige driften kende, te bewaren voor hoerij.

Neen, zegt Calvijn terecht, het gaat hier niet over het doel van de instelling van het huwelijk, maar over de vraag, wat — tegenover de wenk die de Apostel in het eerste vers gaf — te doen staat aan hen die hun zinnelijke driften niet de baas zijn.

Voor hen zou het, wil de Apostel zeggen, niet goed zijn ongetrouwd te blijven. Zij zouden om tijdlijke bezwaren en ongemakken te ontgaan, zich bloot stellen aan oneindig grooter geestelijke en zedelijke gevaren.

Bij hen is de zwakheid van dergelijke natuur, dat ze er veiligheid tegen moeten zoeken — niet in ongetrouwd blijven, maar juist omgekeerd in het huwelijk gaan.

Men gevoelt: ook met dit zeggen verdonkert de Apostel in geen enkel opzicht de eere van het

In verband nu met de boven omschreven ontwikkeling van het leven tussehen het dertigste en het vijftigste jaar staat ook het feit, dat somwijlen in het leven van de vrouw tegen het einde van haar dertiger jaren een vrij plotselinge wending komt.

In de periode tussehen het vijf-en-dertigste en het veertigste jaar, waarin een zekere neiging komt, om afscheid te nemen van de jeugd, waarin dus een soort opleving komt van de jeugdige blijdschap, waarin min of meer de tendenz ontwaakt naar het zich ietwat willen opschikken door de kleeding, naar het „nog jong willen schijnen”, is er inderdaad een crisis. Meer dan één van de vrouwen, waarover we spreken, vindt in dezen tijd de vrijmoedigheid haar „ja” te spreken tegen den man, die haar ten huwelijk vraagt, ook al is de situatie zóó, dat ze vijftien jaar vroeger er niet aan gedacht zou hebben zulks te doen; zulks te doen tegen dézen man. Er zijn er onder de op dezen leeftijd huwende vrouwen, die een stap doen, welke, naar het oordeel van hun meest toegenegen vrienden, moeilijk verantwoord geacht kan worden. Vele van dergelijke stappen zijn dan ook het begin geweest van een nameloos levensleed. Al wordt er dan meermalen ook wel nieuw geluk geboren.

Maar over deze ontwikkeling des levens willen we niet handelen. Ze ligt buiten ons onderwerp.

Anders staat het evenwel met vele van de ongehuwde vrouwen, die in de worsteling aan het eind van haar dertiger jaren een overwinning behalen. Het is opvallend hoevele ongehuwde vrouwen omtrent dezen tijd in hun type een verandering ondergaan. Een karakterverandering kan men het niet noemen. De grondtrek van haar karakter blijft dezelfde. En toch komt er in haar leven een zekere rust; een rust, die zelfs boven de berusting uitgaat. Het is de overgave aan het haar door God opgelegde levenslot, die haar zoo geheel gaat beheerschen, dat ze waarlijk geheel anders wordt in haar levensuitingen, anders wordt in al haar reacties op het leven.

Er komt in zulke levens een diepte, die een rijke bron van vertroosting kan zijn voor velen, die in druk en in zorg leven. En zoo groeit er dal bewonderenswaardige type van vrouwen, dat zich in volle liefde en overgave, in wijsheid en blijmoedigheid geeft aan allen, die hulp en bijstand, die verzorging of troost noodig hebben.

Zij zelve hebben dikwerf het leven uit Gods hand leeren aanvaarden door een leven van stillen strijd; dáárom kunnen zij nu voor anderen zooveel beteekenen.

Blijven zulke vrouwen ongehuwd, dan zijn ze

POPULAIR-WETEN- SCHAPPELIJKE SCHETSEN

De psychische ontwikkeling van den mensch tussehen zijn dertigste en vijftigste jaar

IV.

Indien dat min of meer tragische komt in het leven van de ongehuwde vrouw, pleegt het na het dertigste jaar eerst te verschijnen.

Dat is na het gezegde ook wel te begrijpen. Immers de vrouw, die nog geen dertig jaar is, voelt zich nog jong. Haar uiterlijk is veelal nog dat van een „jong meisje”. Zij kan zich nog wonderwel bij de jongeren aansluiten. Ze stelt zich, gelijk we zeiden, nog met al haar krachten vóór het leven.

Maar ná het dertigste jaar pleegt de toestand dikwerf anders te worden. De meeste vriendinnen, die nog zoo eenigszins van haar leeftijd zijn, gaan huwen; de daaropvolgende generatie is te jong dan dat ze er zich nog goed bij kan aansluiten; ze krijgt het gevoel, dat ze een uitzondering wordt. En dat gevoel gaat drukken en die situatie gaat haar pijn doen.

Daardoor komt er in de houding van de ongehuwde vrouw van even over de dertig meermalen iets nerveus, iets onvast, iets van het zich niet onder alle omstandigheden meester zijn. Dat komt ook doordien ze bij de genoemde verschijnselen nog beleeft, dat ze nu ook zelve ondervindt, dat haar jeugd gaat vlieden, dat haar kracht om de moeiten des levens in jeugdige blijheid te weerstaan, minder wordt.

Een geloovig meisje zal nu onder zulke omstandigheden zeker haar noden den Heere bekend maken. Maar dit neemt niet weg, dat er toch ook een zekere algemeene welmaligheid is voor hetgeen de mensch en dus ook voor hetgeen het meisje en de vrouw onder bepaalde omstandigheden beleeft. En zoo zal ook het midden-dertig-jarige ongehuwde meisje ondervinden, dat zij ondanks zichzelf, en — in het beste geval — ook ondanks haar geloofsovergave, toch een zekeren druk in haar leven ondervindt tengevolge van het niet-gehuwd zijn.

Voor een vrouw gaat het hier toch ook om zeer ernstige, in zekeren zin om héél het leven beheerschende dingen. Al willen we niet voorbij-

huwelijk. "alleen goeddingen die dat hij het God zelf h. Waarlijk maar toch B.

VAK E

In niet advocaat. Zijn verslens van ge-menschen.

Hij en d voor spot.

Cornelis gekwetst ic-ziekten en die met zij-kendheid, c in hen, gelzels den op-beschermt zijn oude chet vertrou-gevestigd. A-fien aanzien grip van verbonden.

dat in de r een taak u de genoemd uit aanleg. De geneesk-priesters er-ervaring en door grijsa kennis en c en vrede, o stond. De c aan het id-lijke proces-roepen ma

meermalen-ters, voor n-dagen van-als geen ar-wijden, omc

Merkwaa-winnaresser zijn juist de eens gezegd vrouw, die wel gaarne trouwen nie een goede r-geloof, dat

Er zijn e die de over

De leven: algemeene l die we in kelen gaver-trekken in l een opvalle-gehuwde vr-wat „uitzon

Zij hebbe hebben niet overwinnarc van haar zic-sen ze die v-haar zuster-beelden var-zeer wel m-over d e di-samenhan- Maar ver d-degelyk aan-zekere critis-legen allerle-Daardoor w-de neiging-gedrag; ze-allerlei ding-wordt meer-critiek. Kor-algemeen de-Zoals ste-de levensho-ook hier. E-daanheid af-anderen au-Fel optre-gedrag last-geluigt ook

igen die het
geeft, en die
onze Staten-
wijf: „Laat het
zlijking: als
een mensch
te slapen —
en slaap niet
ou hij enkel
et geestelijke
ft, wij geluk-
zulke dingen
kunnen over-
e hemelsche

erhalve niets
er het op ons
erantwoorde-
n rijke gave
den te zwaar

ist de Apostel
lijk aan.

twijls — mis-
is — en ons
vestiging is
aldig — alsof
wat reden en
van den echt-
e, is het al te
denken, dat
lende en een
ndige driften

aat hier niet
het huwelijk,
ver de wenk-
lf — te doen
tiffen niet de

zeggen, niet
j zouden om
te ontgaan,
ter geestelijke

elijke natuur,
ken — niet in
ekeerd in het

verdonkert de
eere van het

schreven ont-
het dertigste
feit, dat som-
gen het einde
tselinge wen-

n-dertigste en
ekere neiging
jeugd, waarin
jeugdige blij-
lenz ontwaakt
kken door de
en schijnen”.

n één van de
ndt in dezen
spreken tegen
agt, ook al is
ir vroeger er
e onder; zulks
r doen; de op
die een stap
un moest toe-
rd geacht kan
zijn dan ook
os levensleed-
l nieuw geluk

levens willen
ts onderwerp.
le van de on-
eling aan het
erwinning be-
ehuwde vrou-
een verande-
ering kan men
haar karakter
taar leven een
ven de berus-
het haar door
so geheel gaat
anders wordt
dt in al haar

tepte, die een
n voor velen,
o groeit er dal-
wen, dat zich
sheid en blij-
p en bijstand.
en.

ven uit Gods
derden zooveel
dan zijn ze

huwelijk. Want het is er zóóver af, dat hij het
alleen goed genoeg zou verklaren voor de zwakke-
lingen die nu driften niet weten te beheerschen,
dat hij het integendeel de eere geeft van een door
God zelf hun ontsloten toevlucht voor hen te zijn.

Waarlijk niet de eenige, zelfs niet de hoogste,
maar toch óók een eere voor het huwelijk.

B.

F.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Advocaat en publek.

In niet alle kringen ontmoet het beroep van
advocaat onverdeelde sympathie.

Zijn verschijning roept slechts gemengde gevoe-
lens van genegenheid op bij sommige zijner mede-
mensen.

Hij en de arts zijn steeds uitgezochte figuren
voor spot, ja zelfs satyre geweest.

Cornelis Veth verklaart die neiging tot spot uit
gekwetsd idealisme: in den geneesheer, die de
ziekten en verwondingen heelt, in den advocaat,
die met zijn kennis der wetten en zijn welspre-
kendheid, de zaak van den burger verdedigt, —
in hen, gelijk ook in den notaris, den rechter en
zelfs den openbaren aanklager, die de maatschappij
beschermt tegen vergripen aan orde en veiligheid,
zijn oude en groote idealen belichaamd. Op hen is
het vertrouwen van den zwakke en onderdrukke
gevestigd. Aan hun taak is — veel meer toch dan
ten aanzien van den handelaar of boer — het be-
grip van een breede maatschappelijke roeping
verbonden. Men kan zich denken, en het ideaal,
dat in de menschen woont, blijft hopen, dat zulk
een taak uit menschenliefde wordt aanvaard. Al
de genoemde zijn functies, die bij primitieve volken
uit aanleg en roeping moeten zijn voortgekomen.
De geneeskunde werd niet zelden uitgeoefend door
priesters en wijzen, door oude vrouwen met veel
ervaring en kennis van kruiden; de rechtspraak
door grijsaards, menschen dus met menschen-
kennis en ondervinding en geneigd tot verzoening
en vrede, of door den Vorst, die boven de partijen
stond. De eerste en ongeneselijke wonde werd hier
aan het ideaal toegebracht door het onvermijde-
lijke proces, dat van deze werkzaamheden be-
roepen maakte, betaalde beroepen.

meermalen voor de familie, voor broers en zus-
ters, voor neefjes en nichtjes, de schuilplaatsen in
dagen van verdriet en zorg. Zij kunnen troosten
als geen ander. Zij kunnen lief hebben en zich
wijden, omdat zij zichzelf leeren verliezen.

Merkwaardig is nu, dat juist vele van deze over-
winnareessen op later leeftijd nog huwen. En zij
zijn juist de goede „tweede” moeders. Iemand heeft
eens gezegd: „een goede tweede moeder is een
vrouw, die vóór ze door haar man werd gevraagd,
wel gaarne zich in liefde wilde geven, maar over
trouwen niet meer dacht. Zulk een vrouw wordt
een goede moeder, en een goede echtgenoot”. Ik
geloof, dat deze bewering juist is.

* * *

Er zijn er ook onder de ongehuwde vrouwen,
die de overwinning niet behalen.

De levensontwikkeling van dezulken moge in
algemeene lijnen gekend worden door de teekening,
die we in de voorgaande deelen van deze arti-
kel gaven, er zijn toch enkele opmerkelijke
trekken in haar leven; trekken, die vrijwel iede-
ren opvallen; trekken, waardoor dit type van on-
gehuwde vrouwen dan ook vrij algemeen als iet-
wat „uitzonderlijk” bekend staat.

Zij hebben den strijd wel gestreden, maar zij
hebben niet overwonnen. En juist omdat zij geen
overwinnareessen werden, maar in de diepte diepte
van haar ziel nog steeds de kamp voortduurt, mis-
sen ze die wonderlijke levensrust, die zoovele van
haar zusters, die zegevierden, maakt tot toon-
beelden van liefde en toewijding. Zeker, het is
zeer wel mogelijk, dat zij zelve niet veel meer
over de dingen, die met den grooten levensstrijd
samenhangen, denken. Bewust denken, althans.
Maar verdrongen is de oude begeerte nog wel
degelijk aanwezig. En dat brengt mede, dat er een
zekere kritische houding komt tegen het leven en
tegen allerlei uitingen van het leven van anderen.
Daardoor worden ze kritisch; ze hebben spoedig
de neiging den neus op te trekken voor anderer
gedrag; ze uiten een zekere lust om zich met
allerlei dingen te bemoeien; de bemoeizucht toch
wordt meermalen ingegeven door de behoefte aan
critiek. Kortom, bepaald aangenaam is in het
algemeen de levenshouding van deze zusters niet.

Zoals steeds, wanneer een ernstige verdringing
de levenshouding van een mensch bepaalt, is het
ook hier. Er is een soort zucht om eigen onvol-
daanheid af te reageren door op het gedrag van
anderen aanmerkingen te maken.

Fel optreden tegen dezulken, die door haar
gedrag last geven, is niet alleen ontafisch, maar
getuigt ook van weinig begripen van de werke-

Ligt de oorzaak der felle critiek, van ouds-her
op den arts uitgeoefend in het feit, dat hij leeft
van anderer kwalen, de rechter en de advocaat
zijn nauw op de vingers gekeken van het oog-
blik af, dat de twisten en misdrijven der menschen
onontbeerlijk werden voor hun bestaan. En nog
vóór aan eenig misbruik van ambt of kunde ge-
dacht behoefte te worden, staat de spot, het ge-
kwetste idealisme, reeds klaar, om deze beroepen
als broodwinningen aan te vallen.

Er zijn ook andere factoren, die tot deze gene-
raliseerende bitterheid brengen.

Wat den medicus betreft, drijft tot hekelen vaak
het klaarblijkelijk te kort schieten der wetenschap
dat hem machteloos doet staan tegenover de met
elke diagnose spottende natuur. En wat het ad-
vocatenbedrijf aangaat, is het juist het voor het
volk geheimzinnige en raadselachtige, dat deze
figuur eenigszins onbegrijpelijk maakt: zijn om-
geving, zijn onbegrijpelijke taal, zijn voor een leek
niet te volgen argumentatie, zijn ambtskleed, zijn
omgang met collega's, die den toeschouwer on-
oprecht moet lijken, — dit alles druist in tegen
het naar het begrijpelijke en natuurlijke strevende
rechtsbegrip van den eenvoudigen burger.

Aldus vereenzelvigd het publiek den advocaat
met zijn cliënt, wat zijn pleitbezorger zelf nooit
mag doen. De cliënt van zijn kant daarentegen
vervalt dikwijls in dit kwaad, en niet zeldzaam
zijn de gevallen, waarin het den advocaat euvel
geduid wordt, wanneer hij met zijn tegenpleiter,
dien hij zooveel fel heeft bestreden, genoegelijk een
kop koffie gaat drinken.

Gelukkig zijn er ook goede noten over den ad-
vocaat gekraakt: werd hij niet in oude tijden reeds
vergeleken met een dolijn, omdat, gelijk deze
visch de menschen op zijn rug neemt en uit de ge-
vaarlijke baren der zee veilig op het strand weet
te brengen, alzo ook de goede en wel bedreven
advocaat menigeen uit de grootste gevaren helpt?

Daar waren echter anderen, die advocaten durf-
den vergelijken met wiegen, die altoos heen en
weer waggelen, met hagel, dien men niet op-
merkt dan bij buig weer, of zalm, waarvan men
zegt, dat ze onder de visschen de allerkrumste
sprongen maakt.

Wanneer nog een Huygens in de 17e eeuw
dicht: „een boer in 't midden van twee advocaten
is, of twee kalten aan één vischje zaten”, wan-
neer men let op de talrijke punt-dichten en schimp-
scheuten, waarmee kluchtspeldichters uit de 17e
en 18e eeuw hem vereeren, blijkt er wel uit, dat hij
toen niet hoog aangeschreven stond. Wel werd
het beroep als „zeer eerbiedwaardig” beschouwd,

lijke situatie. Begrijpend geduld — zonder poging
tot beklag, dat slechts zou prikkelen, — is hier
het meest uitnemende remedie. Maar ook over de
remedie handelen we niet. Het is, zooals we in het
begin zeiden, slechts onze bedoeling eenige ont-
wikkelingslijnen te teekenen.

Bij de beschreven situatie bij de ongehuwd blij-
vende vrouw mag nu, onzes inziens, één belang-
rijke factor niet over het hoofd gezien worden.
Het is deze: iedere vrouw heeft de neiging zich af
te vragen, hoe de buitenwereld haar ziet. Dit is
iets anders dan „veel geven om de opinie van de
menschen”. Het is het hebben van een fijn gevoel
voor datgene, „wat de omgeving van ons denkt”,
„van ons vindt”. En nu zal niemand oordeelen,
dat het een prettige positie is, min of meer mee-
warig door de omgeving aangekeken te worden.
En zóó is toch meermalen de situatie bij de vrouw
die ongehuwd blijft. Hoezeer men ook van haar
eischt, dat ze zelf over haar stille begeerten
zwijgt, toch meent ieder het recht te hebben, zoo'n
beetje in stilte te zeggen, dat het toch maar erg
zelig is, wanneer een vrouw niet „getrouwd raakt”.
(O, wat een pracht van een christelijke terminolo-
gie: „getrouwd raken”!).

Welnu voor vele van de niet-overwinnareessen
onder de ongehuwd blijvende vrouwen is juist
het besef, dat ze zóó aangekeken worden door
de omgeving, het meest zware kruis om te dragen.
Daardoor wordt de vinnigheid en de felheid van
het optreden dikwerf verergerd.

Die omgeving is door deze houding dan ook
uitermate onblij. Immers er zijn talloos vele
onder de ongehuwd blijvende vrouwen, die min-
stens evenzeer het respect verdienen, als zij die
tot den huwelijken staat werden geroepen. Gelijk
dan ook uit het leven der vele overwinnareessen
duidelijk blijkt. Maar kunnen die overwinnareessen
zich over het onaangename gevoel van „zóó door
de omgeving bekeken te worden” heen zetten, juist
de zwakkeren kunnen dat niet. En daardoor wordt
de houding van de omgeving des te onrecht-
vaardiger. Immers een houding, die juist de
zwaksten pijnlijk treft, is in zichzelf geoordeeld.

Daarbij komt nog een onbillijkheid. Het is deze,
dat verscheiden vrouwen, die ongehuwd blijven
wel degelijk hadden kunnen trouwen, indien zij
gewild hadden. Maar zij stelden zich als ideaal:
niet te trouwen zonder de liefde, de liefde
die God den menschen kinderen legt in het hart.
Zulke vrouwen zijn óók heldinnen. En zijn eerder
onze hóóge achtung waard dan dat ze ons medelij-
den behoeven.

* * *

maar in de personen had men niet altijd voldoende
vertrouwen.

En thans? — Speciaal de verdediger in een
strafgeding heeft het van allerlei zijde nogal eens
hevig te verduren. Voor hem is de weinige sym-
pathie, die in het algemeen reeds voor dien man
bestaat, misschien in onzen eigen kring nóg ge-
ringer.

Naar mijn meening behoort het niettemin tot de
„ontwikkeling van het Gereformeerde leven” (en
dus tot de doelstelling van ons blad) dit eens open-
lijk hier uit te spreken en met een enkel woord
te critiseeren. Wellicht ook vindt deze zaak bij
ons eenige meerdere belangstelling in een tijd,
waarin over de positie en het recht van den ver-
dachte en zijn raadsman scherper dan ooit ge-
streden wordt, en in het bijzonder, omdat de
aandacht van ons eigen volksdeel uiteraard met
bijzondere belangstelling den wel zeer bijzonderen
procesgang betreffende den Rijksdagbrand heeft
gevolgd (onlangs zeer terecht „een weg met kuilen”
genoemd!).

Wel zijn wij in onze kringen de tijden ontgroeid,
waarin ernstig werd geprotesteerd tegen het feit,
dat een moordenaar door een Gereformeerd advo-
caat verdedigd werd en waarin zelfs een hoogge-
leerd schrijver een optreden der kerken nood-
zakelijk achtte, om aldus dwalende schapen der
kudde terecht te brengen. Men is nu gelukkig
allerwege wel overtuigd van de onjuistheid van
een dergelijk standpunt. Immers een beroep op
de Oud-Testamentische woorden: „En gij zult geen
verzoening nemen voor de ziel des doodslagers,
die schuldig is te sterven” gaat ten eenenmale
niet op. De zaak van het „bewijs” valt hiermede
geheel weg en terecht vraagt Mr Vonckenberg in
zijn interessant proefschrift over: „De verdediger
in het strafgeding”: „wie zal uit te maken hebben,
of men te doen heeft met de ziel eens doodslagers,
dan wel of een onschuldige voor den rechter
staat?” Bovendien huldigt wel niemand meer de
bekrompen opvatting, dat de verdediging alleen
onschuldigen tot haar objecten zal mogen hebben.
Men vergeet niet, dat in vele gevallen de schuld
allermint wordt erkend en een persoonlijk gevoe-
len van den verdediger in dezen den doorslag niet
mag geven. Bovendien kan ook hij in dit opzicht
dwalen.

Wat echter het allerbelangrijkste is: de rechts-
zekerheid eischt, dat vrijspraak volgt, wanneer
niet het welig en overtuigend bewijs der schuld
geleverd is. Zoolang dus nog maar eenige twijfel
bestaat mag een veroordeeling niet volgen. Vóór
alles moet vaststaan, dat de wet dient te worden

De psychische ontwikkeling van de ongehuwd
blijvende vrouw moge zich in groote lijnen al
voltrekken evenals die van de vrouw, die trouwt,
er is alzoó wel op méér dan één punt een ken-
merkend verschil.

Ook dit verschil, dat de typische levenswijshouding,
die bij de vrouw, die trouwt, meestal eerst om-
streeks het vijftigste jaar haar invloed laat gelden,
bij de vrouw, die zelfstandig het leven door moet
gaan en die overwinnare is in den strijd van de
dertiger jaren, eerder haar invloed schijnt te
oefenen en eerder haar lijnen schijnt te trekken.
De overwinnareessen onder de ongehuwde vrou-
wen hebben meestal in de veertiger jaren reeds
iets zeer bezonkens, dat haar nobele natuur eert
en siert.

Intusschen zullen twee dingen duidelijk ge-
worden zijn.

In de eerste plaats dit, dat de houding van de
zoogenaamd christelijke samenleving in menig op-
zicht nog reformatie behoeft. Juist op teere punten
als de verhouding tot de ongehuwde vrouwen,
die zelve veelal reeds zulk een zwaar kruis hebben
te dragen.

En in de tweede plaats is het duidelijk, welk een
beteekenis de geloofsovergave heeft, ook voor de
ongehuwde vrouw in de ontwikkeling van haar
veelszins zoo moeilijke leven. Want behaalt zij
de overwinning, dan is zij als een heldin en dan
is haar leven een rijkdom voor ons mensche-
lijk geslacht. Juist omdat zij zichzelf dan weer als
vrouw gaat uitleven en zich gaat wijden met al
de gaven van haar rijk vrouwelijk gemoed.

En wanneer zulk een vrouw een plaats ontvangt
in het leven, hoe sterk is zij dan, en hoe gelukkig
zij zij, die aan haar zorgen zijn toevertrouwd.

Maar elke ware overwinning is slechts mogelijk
door Hem, die de kracht schenkt om in elk
kamp de ware overwinning te bevechten; in Hem,
Die het de menschen leert, wat het zeggen wil,
zich over te geven in de Handen van een Vader
in de Hemelen.

Daarom is Jezus Christus zoo sterk, juist in
het leven van de vrouwen, die door Zijn genade
overwinnareessen werden.

* * *

Ook over de mannen, die ongetrouwd blijven,
moeten we nog handelen.

Daarover een volgend maal het slot van deze
artikelreeks.

J. W.